

Rumzbya Ndaw Rungh

崇里山风

□ Cib Nyied raiz Cwz Fanghdingz hoiz

十月著 翟芳婷译

Gizsaed, vunz ndaw rungh rox doh raeuh, miz fwn couh ndaej, cungj raemx ndeu ndaej lai dieg yungh, seiz raemx lai aeu raemx dijbauj guhbaenz laeujget, caeq gingq cojcoeng Mehroxdoh, caeuq bouxhek doxcaez ndoet laeuj ganggoj. Vih lwngyez daengzcog, caenh rengz bonjfaenh, neix dwg gij maqmuengh ceiq haenq vunzlai!

Mwh rumzcin ndaej daeuj daengz byahung, diegbya couh miz bienqvaq hungloet. Gij cwngcwz dangj doiq beksingq miz leih'ik lumjbaenz rumzcin fwncin, cienzdoh diegbien dieggungz. Dajcaemx rumzcin fwncin, aen'gvih cang raemx ndaw ranz、aencingj daxmeh、hwnqguh diengzhag、gaijguh ranz daengj baenzroix giekdaej sezsih hwnqguh baenz yamq baenz yamq hamj baenaj, gij vwndiz Nungsanh menhmenh gaijndei, diegbya hung menhmenh bienq ndei, ndaw diengzhag sing doegsaw rwenzhap. Gij gojgaeq “vang ndang lanz roen gouz raemx” daengx youq doenghbaez, caiq hix mbouj miz.

Naemj daengz neix, ndawsim gou couh raeujrubrub, diegbya bienqvaq hungloet hawj vunz roxnyinh sim'angq dangqmaz.

Sam

Siujyoz couh youq ndaw mbanj, miz ranz beksingq henhoh, gorungz geq buenx henz. Aen bouq gaicawx laj gofaex comz miz bang vunz ndeu, mbouj rox gyoengqde gangj gijmaz, dan raen vunz bouxsai ndeu ngeng mbiengj bae mbiengj, daeuq geij boux lwngyez. Lauxsae caeuq siujcujcangj daiq roen naeuz, gyoengqde gangjgoj ndwi, guh camgienj diucaz ndaej. Gou swnhbienth gvaqbae lwnhnaeuz gou daeuj gizneix yaek guhmaz, caezgya sawqmw h nauhyied hwnjdaeuj, yaepyet yinx daeuj geij cib boux vunzmbanj.

Gij dungzci doxcaez daeuj de nyaengqnyatnyat hwnjdaeuj, camgienj nangqdaengz ndawbiengz、diengzhag、gyadingz daengj neiyungz, gyoengqde doiq gij youheiq mbanj boux bohranz, bang son bang gienq, lwnh gyauyuz bangfuz cwngcwz, sonyinx vunzlai roxnaj genhciz hawj lwngyez doegsaw, doenggvaq doegsaw gaijbienq diuzmingh lwngyez, gaijbienq diuzmingh daengx ranz vunz. Sawqmw h, miz geij boux vunzmbanj danq naeuz: “Cwngcwz dangj caeuq guekgya caen ndei ha!” “Byayauz raeuz raen ranzrongh lo!”

Dou naemj doenggvaq camgienj diucaz, rox bohranz ndawsim naemj gijmaz, damqra coh gizdieg cingsaenz gyoengqde, gikcoi rengzndaw gyoengqde. Yawj ndaej ok, gij vwndiz damqra yenzgiu bungz deng ndawsim gyoengqde. Gyoengqde mbanj boux angqyangz, mbanj boux fouznaih, mbanj boux mbouj miz banhgap, mbanj boux najmong.

Lumjbaenz mizgven haeujcoengh mbouj haeujcoengh lwngyez hwnj daihhag, mbanj boux bohranz couh roxnyinh hojguh. Mingzmingz roxyiuj doegsaw

其实，山民很知足，有雨即滋润，一水能多用，最富足的时候是把珍贵的水化为美酒，敬奉密洛陀始祖，与嘉宾至交把盏言欢。为了孩子的未来，竭尽自己所能，这是何等的期待与渴望！

当大山的渴望迎来春风，山区就会发生巨变。党的惠民政策仿佛春风春雨，遍及穷乡僻壤。沐浴着春风春雨，家庭水柜、母亲水窖、校园建设、房屋改造等一系列基础设施建设一步步推进，弄山的问题逐渐得到了妥善解决，大石山区渐渐滋润，校园书声琅琅。“横身拦路求水”的故事停留在了过去，再也不会重现。

想到这，我内心便涌着一股暖流，山区的喜人变化让人倍感欣慰。

三

小学就在村中，民居护佑，古榕陪伴。树下代销店聚集了一帮人，不知道他们在聊什么，只见一男子东歪西倒，逗乐了几个小孩子。带路的老师和队干干说，他们只是闲聊，可以进行问卷调查。我顺势过去说明来由，大伙的面容顿时丰富起来，一下子就引来了数十个村民。

同行的同志忙碌起来，问卷涉及社会、学校、家庭等内容，他们针对一些家长的忧虑，给予教育劝导，宣讲教育扶贫政策，引导群众认识到要坚持让孩子读书，通过读书改变孩子的命运，改变一家人的命运。突然间，有几个村民感叹：“党和国家的政策就是好呀！”“我们瑶山有希望啦！”

我们试图通过问卷调查，抵达家长的真实内心，探向他们的精神领地，激活他们的内生动力。看得出，问题的探究触碰到他们的内心。他们表现出欣悦的有之，无奈的有之，无措的有之，愧疚的也有之。

譬如关于能否支持孩子上大学的问题，一些家长就感到为难。明明认识到读书可以给孩子更多更好的成长机会，却无法去践行。难呀，山区生活的实际情况确实让他们难以理直气壮地保证：一定要让孩子读大学，不让孩子重复他们的苦日子。

然而有些孩子很是乖巧，说：“如果没什么意外，会一直读下去，争取上大学。”我们知道这“意外”指的是什么。

瑶山石头多、土地少，山民吃喝拉撒就靠这瘦土。弄山人均耕地面积只有0.4亩，然而弄山人既难以开拓土地，也没有像布努瑶民间传说中“扛洛陀赶山造地造河”那般的神力。能够解决这个问题的只有移民搬迁、外出打工、外出经营等。可是，走出去，孩子的教育又是揪心的问题。狠心放养不管，潇洒甩手外出，孩子的未来也是希望渺茫；而移民搬迁，没有资本积累，没有专业知识技能储备，融入异地不知要经过多长的阵痛期。弄不好两头都是断头路，孩子最终还是重复他们的苦行。能够让他们放心的只有村里的学校。学校不搬迁，老师不移民，成了外出打工山民的强烈愿望，学校是山区的根与希望呀。

在弄山完小，接应我们的是一名叫黄大林的壮族教师，他从教育条件较好的学校调到这里，一待就是十年。他已然习惯了这里的生活，让他持续待下去的动力是能得到信任与尊敬。被信任的感觉就像种子，发芽了就幸福如春。每逢节日，老师都被家长们邀约做客。然而，家长每次请酒的心情也极为复杂，担心老师身在曹营心在汉，怕来一个走一个。其实，黄老师曾有好几次调到较好学校的机会，但他觉得自己像村后的拐枣树，习惯在石缝中扎根了。山里条件虽不好，但在他看来也是风景。他决定做一棵守在山里、老在山里的树。

ndaej hawj lwngyez aen seizgei majhung lai ndei, hoeng mbouj miz banhgap bae guh. Hoj ha, gij cingzgvang saedsaeh ndwenngoenz diegbya caen hawj gyoengqde nanzndaej damhdingh baujcingq: ldingh aeu hawj lwngyez doeg daihhag, mbouj hawj lwngyez dauqcungz yiengh ndwenngoenz haemzhøj gyoengqde.

Hoeng mbanj boux lwngyez gvailolo, naeuz: “Danghnaeuz mbouj miz gijmaz loeklak, haengjdingh itcig doeg roengzbae, ceng'aeu hwnj daihhag.” Dou rox “loeklak” dwg naeuz gijmaz.

Byayauz rin lai、diegnamh noix, vunz ndaw rungh gwndaen couh baengh gaiq namhbyom neix. Nungsanh bouxvunz bingzyaenz ndaej reihnaz ngamq miz 0.4 moux, hoeng vunz Nungsanh gawq hai diegf wz hoj, hix mbouj miz gaiq rengzsaenz lumj ndaw cienzgangj ndawbiengz Bunujyauz “Goengroxdoh hwnj bya cau h deih cau h dah” nei. Gaijgez ndaej aen vwndiz neix danmiz buen ranz senj dieg、ok rog dajgoeng、ok rog guh seng'ei q daengj. Hoeng, byaij okbae, son'gyauq lwngyez youh dwg aen vwndiz simnyap. Haenqsim cuengqlangh mboujguen j, cwxcw x caihcaih ok rog bae, lwngyez daengzcog hix yawj mbouj raen rongh; buen ranz senj dieg, mbouj miz ngaenzcienz, mbouj saw mbouj sa mbouj dinfwngz, yungzhaeuj diegwnq mbouj rox yaek aeu geijlai nanz. Guh mbouj baenz song mbiengj cungj baedauq mbouj baenz, lwngyez doekbyai lij dwg dauqcungz diuzroen haemzhøj gyoengqde. Cijmiz diengzhag ndaw mbanj ndaej hawj gyoengqde soengsim. Diengzhag mbouj buen, lauxsae mbouj senj deuz, baenz aen simmuengh haenqrem vunz ndaw rungh ok rog dajgoeng haenx, diengzhag dwg gaiq rag caeuq gij maqmuengh diegbya ha.

Youq Nungsanh Vanzsiuj, boux daeuj cie p dou dwg boux lauxsae Bouxcuengh heuh Vangz Dalinz, de daj aen diengzhag son'gyauq diuzgienh haemq ndei diuh daeuj gizneix, baez youq couh dwg 10 bi. De gaenq gvenq ndwenngoenz gizneix lo, vunzlai saenq ndaej caeuq aeueiq dwg gij rengz hawj de laebdaeb youq roengzbae. Saenq ndaej couh lumj cehfaen nei, didnyez yaq couh vuenyungz lumj seizcin. Baez gwn ciet, lauxsae cungj deng gyoengq bohranz cingj bae guhhek. Hoeng, bohranz baeznaengz cingj laeuj sim hix fukcab dangqmaz, you lauxsae ndang youq sim mbouj youq, lau daeuj boux deuz boux. Gizsaed, Vangz lauxsae miz geij baez seizgei diuh bae diengzhag haemq ndei gvaq, hoeng de roxnyinh bonjfaenh couh lumj golwggingx laeng mbanj, gvenq youq ndaw gehrin caprag lo. Ndaw rungh diuzgienh yienznaeuz mbouj ndei, hoeng de aeu neix dangguh gingjsaek. De gietdingh guh gofaex souj youq ndaw rungh、geq youq ndaw rungh ndeu.